

L'ESQUEJELLA

DE LA TORRATXA

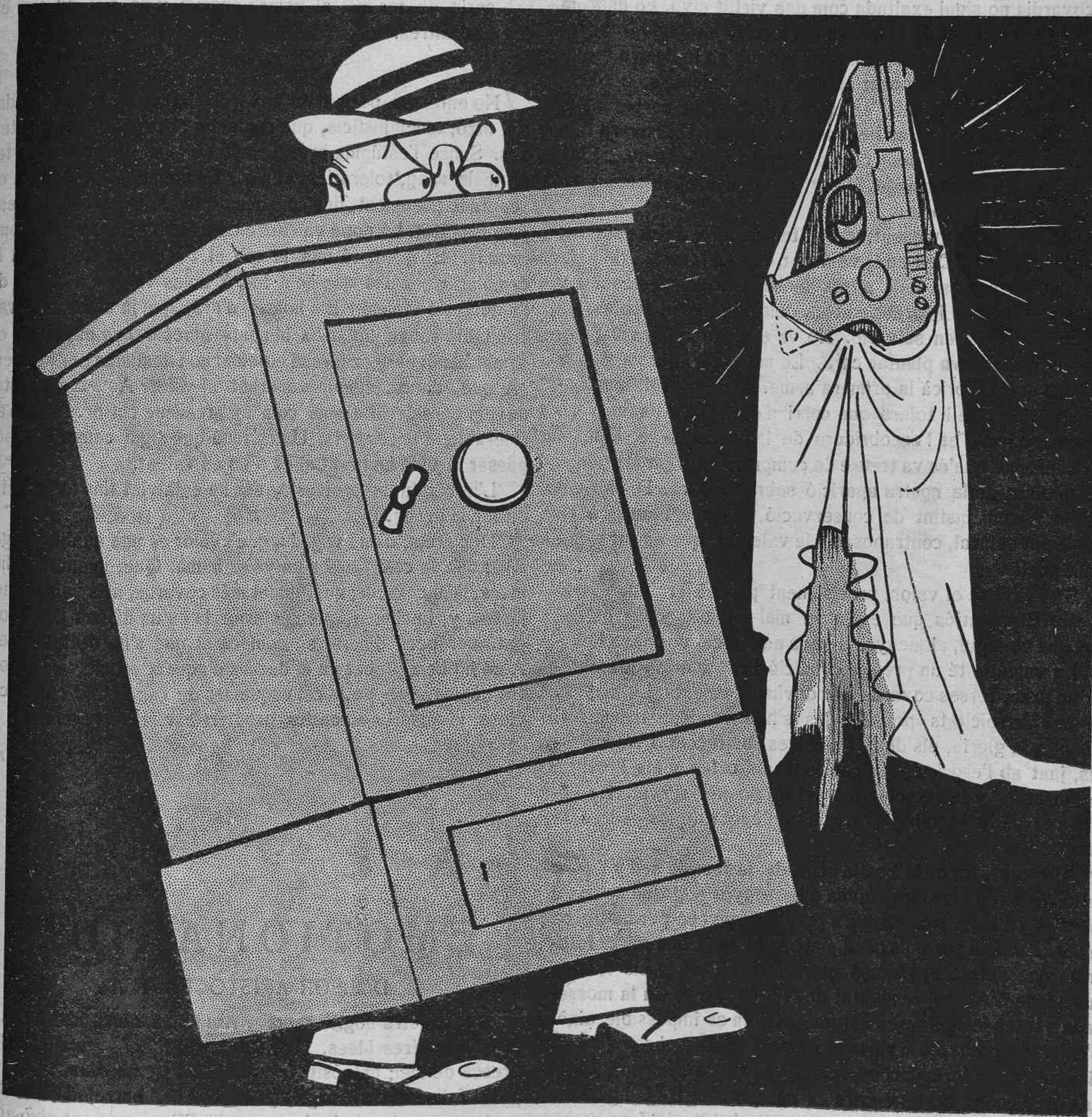
BARCELONA 22 DE NOVEMBRE DE 1912

Núm. 1769 Any XXXIV

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims Atrassats: 20

BLINDATGE CONTRA'LS ATENTATS

- A mi sí que... ¡plim!... Còm que m'he retirat a la vida privada...

DEFENSA DE LA COVARDIA

Ara que'ls periodics d'Europa tornen a parlar ab insistència d'hassanyes guerreres, ara que'l vell concepte de l'heroisme torna a pendre el seu significat historic, es quan el meu esperit de contradicció sent necessitat d'eixir en defensa dels covards. Tingueu compte qui us ho diu: mentres la covardia no sigui exaltada com una virtut civil, no haurem emprès el ver camí de l'humana perfecció.

Tenim homes a cavall y homes a peu, ab la destra armada, l'espasa enlaire, posat al cims dels pedestals, però no tenim encara homes que, en actitud de correr, perpetuin la covardia. Y un covart es ben monumentable. Un covard que *fugi*, es tan digne de lloar com un covard que *espera*... L'un es un home que no amaga la por y l'altre probablement es un poruc que fa l'home.

L'home, primitivament, devia tenir com a única defensa, la seva covardia. Déu no li va donar cap aditament util pera rebutjar l'escomesa dels altres animals y sols les cames y l'astucia—factors imprescindibles dels covards de totes les èpoques—pogueren salvarlo. No va extingirse la rassa; senyal de que no va plantar cara. La seva valentia va neixer a l'hora que's fabricà la primera arma. Encara avui, a un home desarmat, se li tolera que corri d'esquena a l'adversari. L'arma, doncs, es l'encobridora de la por humana, aquella por saludable que'ns va treure de compromís durant els temps calamitosos de la nostra aparició sobre la terra. Diemli covardia, diemli instint de conservació, sempre resultarà un sentiment natural, contraposat a la valentia, que es un sentiment postís.

S'ha exaltat el valor, precisament perquè era una extranyesa. El coratjós que evita un mal a molts covards, es just que obtingui, al menys, la seva admiració y la seva lloança. La valentia té un preu, a condició d'esser util. Pera obtenir un preu, forses covards han devingut valents. La majoria de les heroicitats perpetrades s'han realisat tremolant. L'honor, la gloria, els deures y altres abstraccions incompreses, junt ab l'esgrima, les pensions als orfes y als invalids, la gimnassia y la natió, han fet un positiu servei. La valentia es més assequible, ara, que en l'època de les pedres de llamp.

Allavors, l'ira de la bestia acosada, la fam, la sed y l'amor selvatge, eren els unics movils d'hassanyes y gosadies. Es a dir, sols en els casos en que's perdia'l seny, se perdia també la por. Avui, la por no's perd, però hi hà gent que mira, fotografs que retraten, plomes que immortalisen y els valents menudegen. Abans, la nuditat de l'heroe, permetia la mossegada y totes les defenses naturals. Ara ja es impossible, això. L'estat de covardia civilisada exigeix, pera sobrepujarse a sí mateixa, un formulari especial. Sols en els camps de batalla l'ubriaguesa brutal encara es consentida. En les guerres s'honora aquell que, en circumstancies habituals, fora consi-

derat com lo pitjoret de les diferents menes de valents. Y, no obstant, són aqueixos els unics, els unics, dic, perquè, perdut el seny, perduda la por. L'home que pensa, sab positivament que no es possible la valentia. El simularla, sí. Tot estriba en que'l tremolor, que acompanya l'acte de valor, no trascendeixi a l'epidermis. El cor pot y deu tremolar tant com vulgui, mentres la voluntat s'imposi. El que retrocedeix enfront d'un perill o davant de l'enemic, es que les cames se li insobordinen. «Home de voluntat» denominariem nosaltres al valent y la denominació donaria un altre caracter a les accions excepcionals. Y quasi tots seriem heroes, poc o molt, en determinades hores del dia. Per lo demés quan pegariem una bofetada, cercariem l'instant y el lloc més a propòsit pera que la gent vingués a despartirnos, car la nostra voluntat seria de fer mal al nostre enemic y no que ell ens en fes a nosaltres.

* * *

No entenem perque la covardia ha sigut tan execrada. Es, això, una injusticia, que cometem contra nosaltres mateixos. Sense l'estúpida preocupació de que'l mascle ha de tenir mala sang, tolerariem el mot. La covardia en la dòna es acceptada bonament, fins com una prova de la seya delicadesa y sensibilitat. La dòna valenta es aplaudida gaire bé per compromís. El que'n té una ja sab el bò que hi fa y prou la cambiaria per una que no'n fos. Y no'ns vinguin a parlar de l'indefensió femenil. Els homes d'ara, que ja a set anys van a estudi, saben lo que'ls hi costa aixecar una maleta y, en cambi, els hi es senzillissim entaular una demanda per injurries. ¿A què, doncs, seguir venerant al valor? Aqueixa qualitat devem considerarla sols com un arcaisme curiós. Ara, ni es tolerable ni necessaria. Un ciutadà que sigui comedit se pot passar la vida ignorant si es o no es valent.

L'havernhi de professió, ens ha estalviat fins la molestia de fer la prova.

Declarem, d'una vegada, que'l valor es una qualitat negativa; que la covardia es un valor humà. Que, quant més humans, més covards; que, quant més covards, més sabis y més justos, y, finalment, que una armeria es un diposit del valor, ont, per pocs diners, se compra el que s'ha de menester. Això ho hem probat en el decurs d'aqueix article, ab la nostra lògica, que no li cal esquemes de cap llei, ni classificacions, ni quadros sinoptics, pera arribar al convenciment.

P. BERTRANA

EMOTIONARIUM

DOLSOR ARISTOCRÁTICA

Avui nostra lògica reposa. Avui una lliura de turró ha desviat nostres idees. Un dols burgès, més dols que cap bresca de mel; untuositat de dits, reverencia fina, farum de pasta fullada, de xerigot y de resolis, barrejada ab odorantes essencies de barber y pell d'Espanya, tot això acu-

mulat en un sol jove, servidor y atent, ha produït en nostre cor una saludable revolució.

Reposa *bella mente* una curta setmana; ja hi tornaras a la gimnasia y la contorsió diabòlica. Retratem: Guapo, ben vestit—quan anglès, quan parisià, el traje impecable,—tot regularitat de formes y d'estatura, ell brasseja en la cotidiana tasca, darrera un taulell brunyit com una taula de clínica operatoria. Fi, d'una finesa d'amo d'establiment acreditat—una reverència y un *digui?* quasi olímpics,—compleix la baixa missió de pesar lliures y més lliures, moltes lliures d'excelses y excelents laminadures. Mentres la llum diurna amara el llautó brillantat, la plata de les pinces, el marbre y els vitratges de les lleixes y el sucre candi de les confitu-

res, ell aguanta ab una lleu protesta—dissimulada com totes les protestes que's formulen contra la paternal autoritat obsecada—y pensa en un no fer res venturós y un viure prodig.

Una subtil vergonya pel seu ofici l'obliga a rebutjar els duros sevillans y a nuar les cintes dels paquets ab concirosos sospirs.

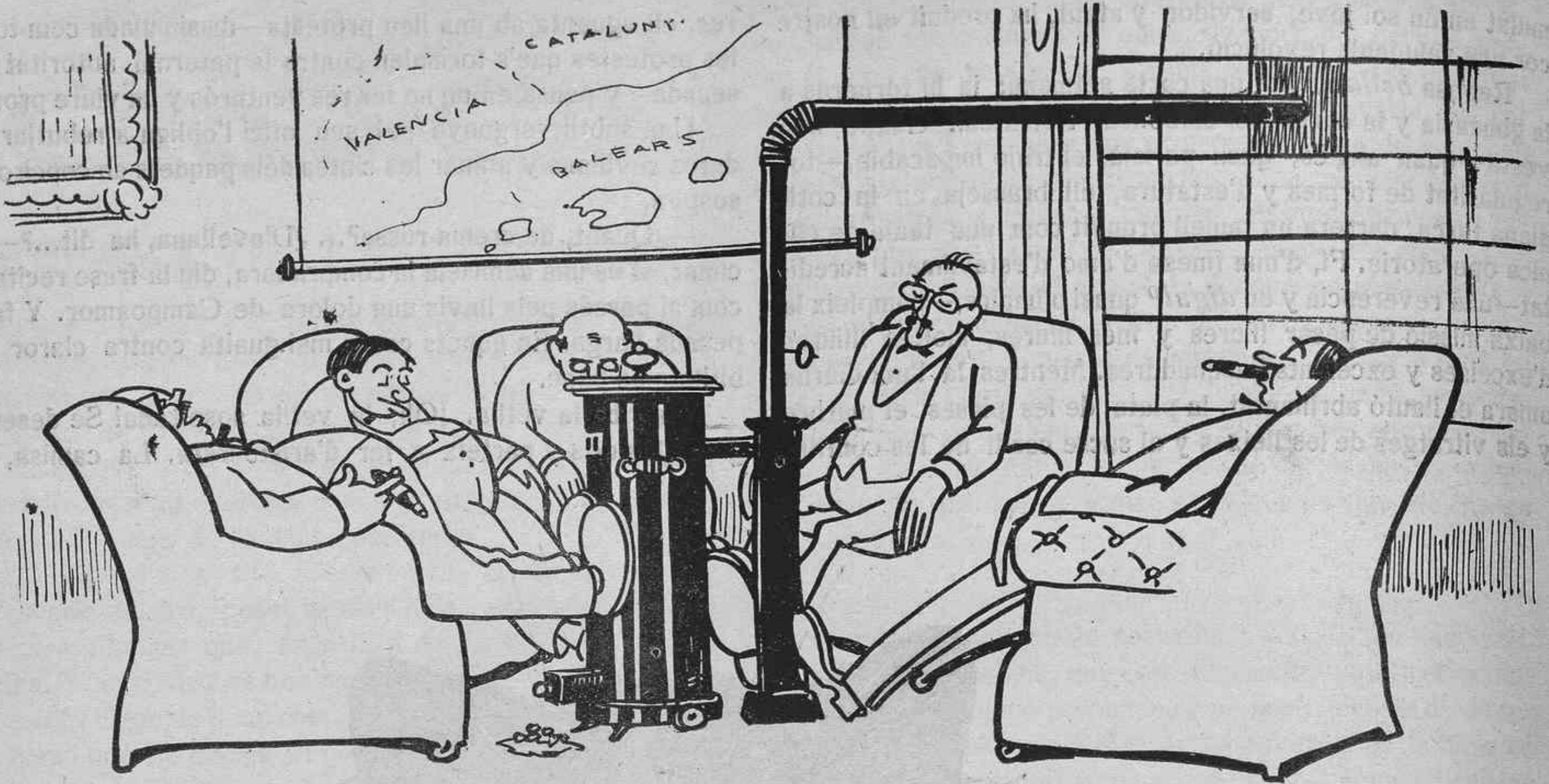
—¿Quant, de crema russa?... ¿D'avellana, ha dit...?—Inclinat, si es una damisela la compradora, diu la frase recitant, com si passés pels llavis una dolora de Campoamor. Y fa la pesada llarga. En aquets casos mai guaita contra claror els bitllets de banc.

Y arriba la vetlla. ¡Oh, la vetlla sospirada! Se desenfi-gassa els dits y parteix a fer d'aristòcrata. La camisa, els

GATADA

«...El firmant, senyor Arcalde, solicita entrar a Cà la Ciutat sense retribució de cap mena; doncs creu que allí dintre, no més deixantlo fer, s'hi guanyaria molt bé les calxalades...»

ELS HOMES D'ESQUERRA

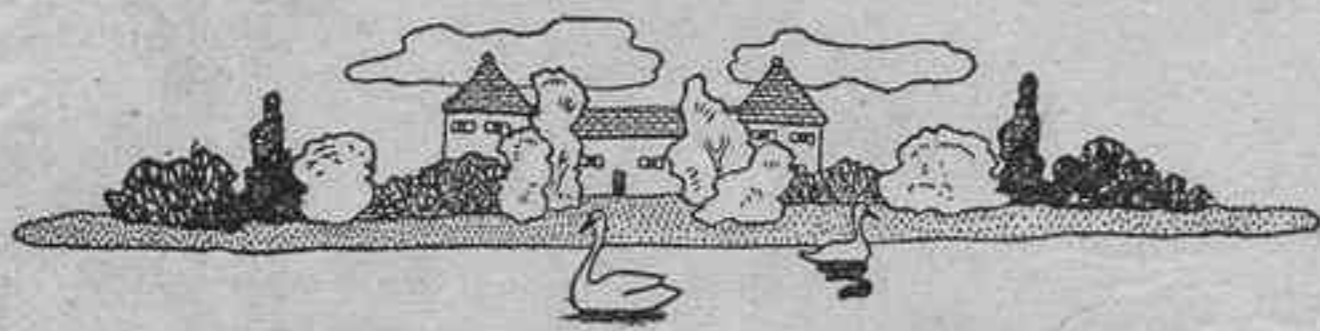
Agafant fama d'honrats.

pantalons, les botines y els botins, el capell y la clenxa, res té que veure ab el massapà. Paga esplèndidament els amors, tot ho obté *costi lo que costi*, tot ho compra *de lo més car*; si juga y perd cent duros, *es igual*; si mil, també; es el sucre, el rovell d'ou, la llet, que passa per ell transformada en un tant per cent de ganancia.

¡Oh, entusiastes meus! Barcelona es l'única ciutat del món ont se pot conciliar la vida de taulell ab l'altra vida, la vida d'aristòcrata, ab panyo anglès, *querides* y palco al «Liceo».

Això no'm negareu que es ben emocionant pera nostre *Emotionarium*.

L'ESTUDIANT DE L'ENTUSIASME

Les sorpreses de la guerra

Fòra dels que han quedat morts, en el daltabaix d'Orient, pot dirse sense exageració que tots hem quedat sorpresos.

Primer que ningú, els polítics de les nacions europees, que en lo que menys pensaven era en aquesta conflagració que ve, de cop y volta, a destruir totes les seves combinacions.

Quan, a primers d'Octubre, el petit Montenegro va declarar la guerra a Turquia, en els cercles diplomàtics varen sentirse no poques rialles.

—Quatre soldats y un cabo—deien els que's pensaven coneixer la situació d'aquelles terres.—Mentres els demés estats balkanics no's moguin, els montenegrins, sols, no fa-

ran res. Y ni Serbia, ni Grecia, ni Bulgaria poden ajudarlos, ara com ara. No estan preparats.—

Y a les vintiquatre hores ens trobavem ab que aquells que «no estaven preparats» col·locaren en la frontera turca centenars de milers d'homes, armats de cap a peus, que invadien el territori com una onada y, a raó de victòria per dia, se plantaven poc menys que sota els murs de Constantinobla.

Els sorpresos en segon terme han sigut els pobres turcs, víctimes de la seva excessiva confiança en les reputacions fetes.

Anys enrera, comprenent la Porta otomana que'l seu exèrcit necessitava mitges soles y talons, determinà confiar la reforma a un tecnic estranger. Y va cridar al cèlebre general alemany Von der Goltz.

—¿Vos—va dirli,—pagant lo que sigui, us comprometeu a instruir els meus soldats?

—Els deixaré fets uns Anibals.

—Y quan els hagueu ben ensenyat, ¿podrà Turquia estar tranquila?

—Tan tranquila com hoestic jo després de fumar la meva pipa y de beure'm un parell de xops.—

Von der Goltz va ferse carrec del exèrcit turc; dies, y setmanes, y mesos y anys, estigué ensenyantli tàctica y estratègia, y un dissabte cridà al ministre otomà.

—Ja estic llest, senyor. Després de l'alemany, teniu el millor exèrcit del món.

—De manera que'l dia que haguem de barallarnos ab algú...

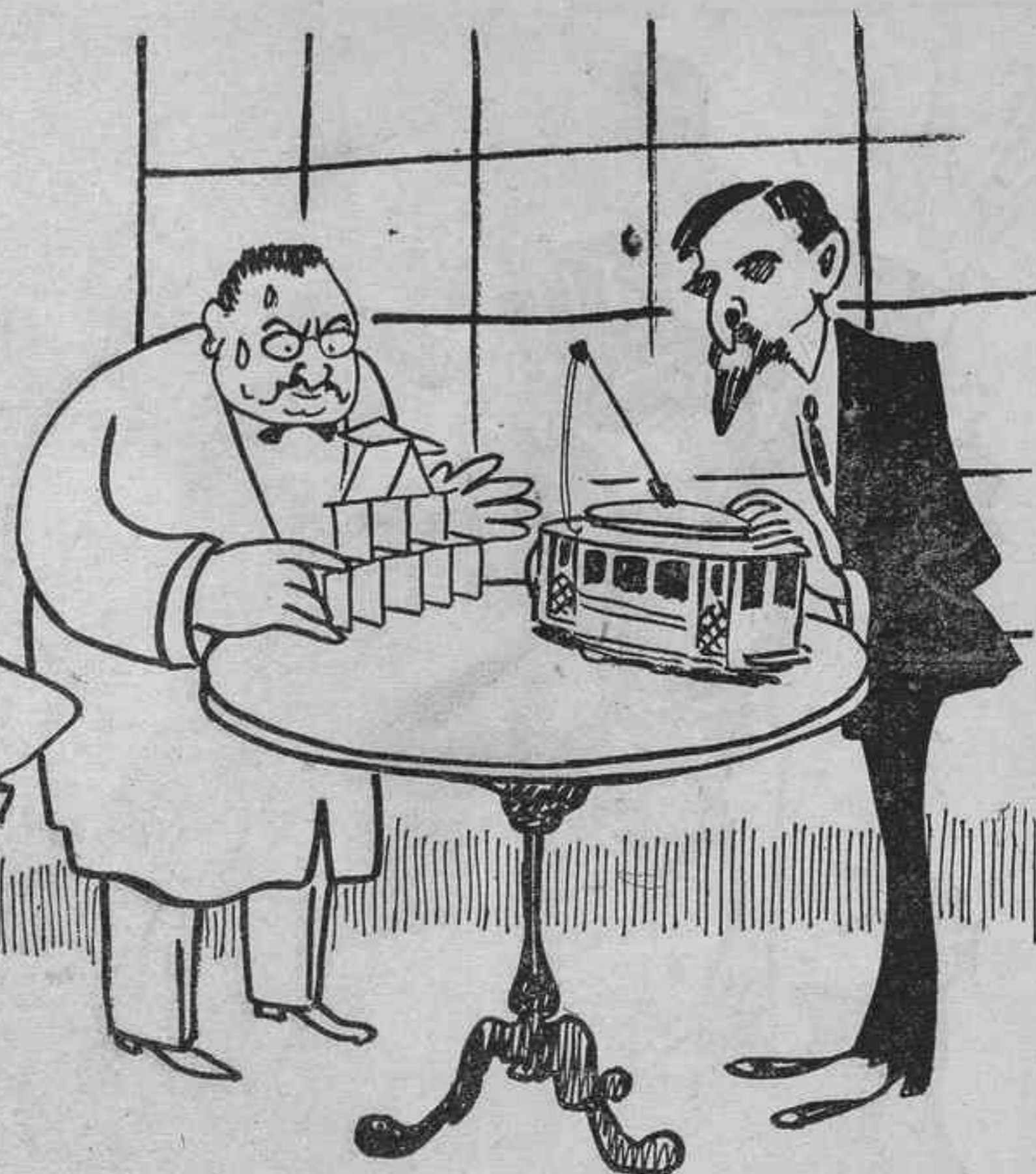
—Us el treuréu del davant a puntades de peu, ab menys temps del que's necessita per dirho.—

Y, en efecte, a la primera ocasió d'haver de posar en pràctica les lliçons del brau alemany, no han tingut els turcs prou cames pera fugir ni prou darreres pera rebre surres.

—¡El grandíssim embuster!—exclama ara el govern de Constantinobla.—¿Què va empatollarse aquell malet Von der Goltz?... ¿Aquestes són les victòries que tan formalment ens assegurava?... Quan tinguem un rato, li escriurem dientli que'ns torni els quartos que va cobrar per les seves lliçons...—

ELS HOMES DE DRETA

Fentse passar per laboriosos.

Sorpresa grossa també y al mateix temps dolorosa, ha sigut la soferta pels fabricants de mapes.

¡Quines perdues més tremendes, a conseqüència d'aquesta guerra!... Tot el gènere que tenien llest y emmagatzemat resulta ara inutil. No hi hà ni un sol mapa que serveixi pera res. Els cambis experimentats per aquelles nacions són tan grossos, que no hi hà més remei que dibuixar, gravar y pintar de cap y de nou totes les seves cartes geogràfiques.

Grecia s'extén fins a Salònica, Serbia té sortida al mar, Montenegro pega estirada cap avall, Bulgaria s'infla com un globo, les fronteres no són allà ont eren, els rius no separen els reialmes d'abans, les montanyes han canviat d'amo... ¿S'ha vist mai al món desastre més impensat ni més irremediable?...

La darrera, en fi, de les sorpreses de la guerra d'Orient, la tindran, quan sigui acabada, els esperits sensibles, que's figuren que d'ella n'ha de venir l'ingrés en la vida moderna d'aquells pobles atrassats.

¡Atrassats!... Escolteu una anècdota, llegítimament montenegrina.

Una pubilla, notable per la seva bellesa, té tres pretendents. Els tres són joves y dignes d'ella y la minyona no sab per quin decidir-se. Per ultim, volent sortir d'aquella situació, un dia els cita a tots tres a casa seva. Arribada l'hora senyalada, l'hermosa els espera a la porta, que es estreta y no permet entrar més que a una persona.

Se presenta el primer pretendent y, ab molts modos, pregunta a la noia si el deixa passar.

—Massa timit—diu ella.—No seras pas tu el meu espòs.—

Ve el segon y, ab certa rudesia, exclama:

—Si no t'apartes, ¿còm vols que entri?

—Tampoc fas tu per mi—respon l'hermosa.

Arriba, finalment, el tercer, y, sense dirli paraula, clava una empenta a la xicota y, apartantla del pas, se fica brutalment a dintre.

—¡Ah!—exclama, joiosa, la donzella.—¡Tu sí que seras el meu marit!...

¿Què tal?...

¿Té res que envejar la civilisació montenegrina a la que brilla y impera en el Montmartre de París, en la Ribera de Curtidores de Madrid o en el Paral·lel de Barcelona?...

MATIAS BONAPÉ

MUNICIPALESCA

La sobtada mort d'en Canalejas, repercutí també en el nostre Consistori. Ja es de rigor que'ls Demòstenes de l'Ajuntament s'aprofitin de totes les qüestions pera inondarnos ab la seva verbositat pintoresca. En Canalejas, víctima dels odís y les rencunies ferotges que separen als homes, tingué al Municipi els funerals de consuetut, funerals en els que, donada la solemnitat, oficiaren els grans sacerdots de l'olla municipal.

Com sempre que's tracta d'assumptes en els que intervenen els regidors, ni ab la forma d'expressar el sentiment produït per una irreparable desgracia lograren els moderns consellers estar d'acord. En Sostres, que es un peix que's porta l'oli, un viu de l'època de l'Exposició, prou usà y abusà de totes les *cuqueries* imaginables pera conciliar voluntats, escursar distancies y fusionar parèrs. La discussió entaulada ab motiu de la mort d'en Canalejas, més que encaminada a honorar la memoria d'un difunt il·lustre, semblava una orga de gats, una reunió de mal-avintats, com tantes se'n produeixen sempre que's tracta de quelcom que afecti als sagrats interessos... dels regidors.

Parlaren, principalment, els quefes de grupo, que es tant com dir que hi digueren la seva tots els regidors, grossos y petits.

ENTRE BASTIDORS

—Una servidora es del cos de ball.
—¿Ah, sí? Doncs, miri, faré una sollicitut a l'empresa pera que m'hi deixi entrar an aquet cos.

—¿Set metges diferents? Y doncs ¿que es que no li podien treure el diagnostic?
—Lo que no li podien treure era els quartos.

Entre l'Arcalde, en Vallès y Pujals, en Serraclara, en Ricart, en Lluhí, en Garriga y en Lladó, s'armà tal bullit, que en poc estigué com no vingueren a les mans. En Vallès, que portà la vèu dels seus companys de la «Lliga», alabà l'exordi de l'Arcalde; en Serraclara, enternit com si el mort fos de la família, expressà aixís mateix el seu condol... Quan semblava que la cosa anava per bon camí, quan crèiem tots que per primera vegada regnaria al Consistori una perfecta unanimitat de parers, surt en Lluhí, y, endut pel seu afany de posar els punts sobre les is, comença a estendre's en consideracions, a examinar el cas jurídicament, venint, de deducció en deducció, a afirmar que era, en Canalejas, *nada menos que un presoner dels oligarques de la política espanyola*, una mena de papa negre del sistema centralista, víctima, com nosaltres, pecadors, dels seculars enemics de les llibertats de Catalunya.

Animat per les paraules d'en Lluhí, se disparà en Lladó, y, més estripa-quietos que'l seu company, se ficà en distincions sobre'ls parricidis, els homicidis y els infanticidis; per si, no n'hi havia prou, acabà el parlament fent constar que bé estava lo de que l'Ajuntament s'associés a la protesta produïda per l'assassinat que costà la vida al President del Consell, però, això sí: a condició de que acte seguit demanés el Consistori al Govern, la concessió d'una amnistia pera'ls delictes de caracter politic, «com la millor manera—digué l'orador—d'honrar la memoria del senyor Canalejas».

—¡Y un bè!...—exclamà en Sostres, a mitja vèu, un cop en Lladó hagué acabat.

Per fi, en Garriga—que comparteix l'entusiasme que professa a les institucions ab l'adoració que per la Napierkowska sentia,—proferí les paraules sacramentals. En Garriga, que abans quan parlava feia riure, clogué'l debat proposant lo únic que en rigor procedia y lo que la gent hauria vist ab veritable gust.

—*Levantemos la ceción con señal de duelo*—deia el jove maurista senyor Garriga, fentse, per primera volta, acreedor a l'aplaudiment de la ciutat, que pensa que, sospenent les sessions a poc d'esser comensades, trobaria el poble un estalvi de temps y llum.

—¡*Levantemos la ceción!*—tornava a dir en Garriga.

Y responia un del public:

—Per lo que aquí veniu a fer...

JUST

Aires de conquesta

L'exit d'en Jaumet Borrás, a Madrid, ha eclipsat, quasi per complet, la mort d'en Canalejas.

Sempre ho hem vist aixís: una actualitat se menja l'altra. No'ns ha d'extranyar, doncs, que la fressa dels xardorosos aplaudiments al nostre simpatic actor, hagi apagat el murmurí de sanglots, ais, llàstimes y desconsols, produïts per la sobtada desaparició de l'ilustre don Josep.

Ab el contrast y ab la conseqüència no'ns hi fiquem, perquè són coses naturalíssimes. Lo que mereix la deguda atenció es l'aconteixement en sí, l'exit d'en Jaumet a Madrid, el triomf d'en Jaumet a les taules de l'«Español», fet que consignem ab gust y que'ls bons compatricis del festejat actor hem de considerar com un nou triomf y un nou exit de Barcelona y de Catalunya.

Abans d'ahir en Cambó, ahir en Gual, avui en Borrás, demà la Xirgu, demà passat en Vallmitjana... ¡Catalunya,

ELS SABLISTES

—¡Caratsus, Balcells!... ¡Quant de temps sense veure't!... Oh, y que vens bé... ¿no portes pas pressa?

—No, noi: no més porto *calderilla*.

nova, rica y plena, entafurantse en el cor de la vella Espanya!...

«Això es fer catalanisme, y lo demás... *armas al hombro*», que diu un conegut lligaire oportunista.

Anant les coses aixís, reproduintse l'entusiasme dels bons madrilenys a cada manifestació catalana y continuant, per part dels catalans, les ganes de conquerir Madrid, no estem pas molt lluny de veure coses verament extraordinaries, que sorprendran, de segur, als *temples* més fermes y escurixiran als esperits més despreocupats.

Veurem, per exemple:

El president del «Círcol de Sant Lluc», d'inspector del «Museo del Prado».

La *Veu de Catalunya*, prenent els subscriptors d'*Ejército y Armada*.

L'escola «Mossèn Cinto», anant a portar corones al monument de Daoiz y Velarde.

El doctor Falp y Plana, de director de l'escorxador de Madrid.

L'«Orfeó Català», contractantse pera cantar *motetes* a la capella reial.

En Marsans Rof, acaparant la plassa d'administrador de la «Casa de Moneda».

El «Centre Excursionista» fent planols de l'Escorial *et ses environs*.

En Rubió y Lluch, ensenyant historia de Catalunya a l'Universitat Central.

Els de la «Colombòfila», aixecant colomars a la Pradera de San Isidro.

La «Lliga Regionalista», posant pis a la Carrera de San Jerónimo.

En Martí y Juliá, predicant sobre Felip V, en el saló d'actes del «Casino de Madrid».

Els «Antics Guerrers» y els del «Niu», fentse amos del Congrés y del Senat respectivament.

L'«Herbolari del Rei»..., essentho de debò.

Els coristes d'en Clavé, canviant la típica barretina pel no menys típic *calañés*.

El «Sindicat d'Autors Dramatics», al teatre de la «Princesa», fent representar a la Guerrero *La noia maca*.

Y el «Forn de Sant Jaume», obrint una sucursal a la Puerta del Sol, al costat de la funestament cèlebre llibreria San Martín.

PIPA

GLOSARI

L'ILLA DE LA CALMA

XIX

BOTIGUES DE REPÓS

Deixant de cantó l'«alt comers»—aquets establiments de gran giro, ont en un jorn arriben a vendre trenta camises al por mayor, o dotze enagus a l'engròs,—perquè aià de l'«alt comers» a tot arreu es lo mateix, hi han unes botigues aquí, a Palma, tan quietones y recullides, que són un amor de botigues.

En totes aquestes botigues no se sab, quasi, lo que hi vènen. Són tendetes pera jugar a vendre, pera tenirhi quatre prestatges plens de coses curioses, pera matarhi les hores de sol y pera treure una cadira a la porta del carrer y pendrehi la fresca cap al tard. Aiàis com hi han homes que tenen un hortet pera entretenirse, n'hi han que tenen una botiga, y aiàis com hi han moltes dones que's passen el temps fent una bànova, n'hi deu haver que posen tenda pera entretenirse a dintre y no malmetre's la vista.

Y que no's maten pas, pera posarla. Ab un fore d'alls y quatre tomatecs, ja'n tenen pera anar tirant. Ab dues cadires y una tauleta, ja's veuen ab cor de vendre horxata. Ab quatre nines de cartró, ja poden vendre una temporada. N'hem vist una que fa molts anys que tenen a l'aparador una lliura de xocolata que no l'han poguda vendre mai, o bé no se'n volen despendre. N'hi hà una altra que deuen vendre un gat, perquè no's veu res més que un gat, cargolat damunt d'un taulell, com si esperés que'l compressin. Y en sabem una que no hi hà res: ni taulell, ni capses, ni prestatges, y un sab que es una botiga perquè a fòra diu «Merceria».

An aquets establiments, naturalment, no hi entra ningú, y, si hi entra algú, no es mai pera comprar. Són veines desenfeinades, que deuen tancar a casa seva y se'n hi van a fer visita.

Allí, fan rotllo. Parlen del temps; s'expliquen les seves penes; se planyen dels seus marits, o no's planyen, y estan quietones, y's troben tan sossegades, y tan a plè, y banyades de brou, que si per atzar passa algú y's pren la botiga en serio y entra a comprar lo que sia, li donen una mirada, volgient dir «¿Qui't fa destorbar?», que, si poguessin, el matarien.

Hi hà un estanc, que'n som parroquians, y cada dia, poc més o menys, passa la mateixa escena:

L'amo seu a darrera el taulell, arracerat a sota uns paquets.

—Cigarros—diem.

Y ell no's mou.

—¡Cigarros, porres!—

Y tampoc se mou.

—Porres de ral.—

Y aixeca els ulls cap als paquets, ont hi hà els cigarros.

—¡Voldriem porres de ral!...—diem, més fort, per si no ho ha sentit.

Y, aleshores, allarga un bras, que l'ha d'allargar molt pera no alsarse; rumia, de dos paquets, quin es el que ha d'estirar; en treu un, el desembolica, y no més en surten dos cigarros.

—En voldriem més—diem.

Y ell ens mira, com volgient dir:

—¿Encara no has fumat prou, avui?

—¡Que'n volem més!—repetim.

Y ens en treu més; però ab un cop d'ull, que vol dir tant «¿Que't penses que tinc l'estanc pera que tu vinguis a amoinarme?», que s'ha d'esser molt fumador, pera no anarse'n y deixarho correr.

Y això... lo mateix cada dia: cigarros, paquet y mirada. Y l'arribem a cansar tant, que, ab pocs parroquians que tingués de la nostra tossuderia, potser tancarria la casa.

Però aquest estanquer, fet y fet, despatxa als parroquians. Tancat an aquella capsa, no's belluga, però va fent, y no sempre passa lo mateix.

Un jorn se'ns havien trencat els cordons de les sabates y entrem a casa un sabater.

—¿Tindrieu uns cordons?—preguntem.

—¡Na Malguelida!

—Que... uns cordons...

—Que se'n cuida Na Malguelida.

—¿Y qui es aquesta... Malguelida?

—¿Y qui ha d'esser? La meva dòna. Ella sab ont són ses capsetes.

—¿Y no podria...?

—Es clar que podria.—

Y, aleshores, cridant:

—¡Baixa, Malguelida..., que aquí hi hà un senyor que's frisa!—

Y, dirigintse a nosaltres:

—¿Que potser portaria pressa?

—Regular.

—Doncs, nosaltres, mai. Na Malguelida no'n du mai. Jo prou li dic: «Malguelida, tindries de cuitar un poc més»; però quan ella fa ses sopes, primer són ses sopes que tot.

¿Li agraden ses sopes mallorquines?

—Prou, que m'agraden.

—¿En vol menjar un plat?

—Lo que vull, són aquells cordons.

—Ella sab ont són. Ella ho sab tot. Jo no més me tinc de cuidar de fer ses sabates y res pus.—

Y, aleshores, cridant:

EL NOU SANXO

Per ara sols se sab, d'ell, que es un senyor molt simpatic y molt amable que té una senyora molt elegant.

—¡Malguelida!

Y veient que Na Malguelida no venia ni responia, se'ns encara y ens diu:

—Podria tornar. Tot passejant, s'ho fa venir bé, y torna una altra estoneta.

—¡Y què he de tornar!...— diem.

—Ja tornarà— diu.—¡Ja ho sé que tornarà! No deu pas tenir tanta feina.

—Bon dia.

—Bon dia tenga.—

Y un surt pensant que'ls cordons no es una cosa tan necessaria; que sense cordons també's camina; que, realment, primer són les sopes que tots els cordons y cordetes, y que'l vendre es com el menjar: el vendre poc y pair bé, fa més profit que l'atiparse.

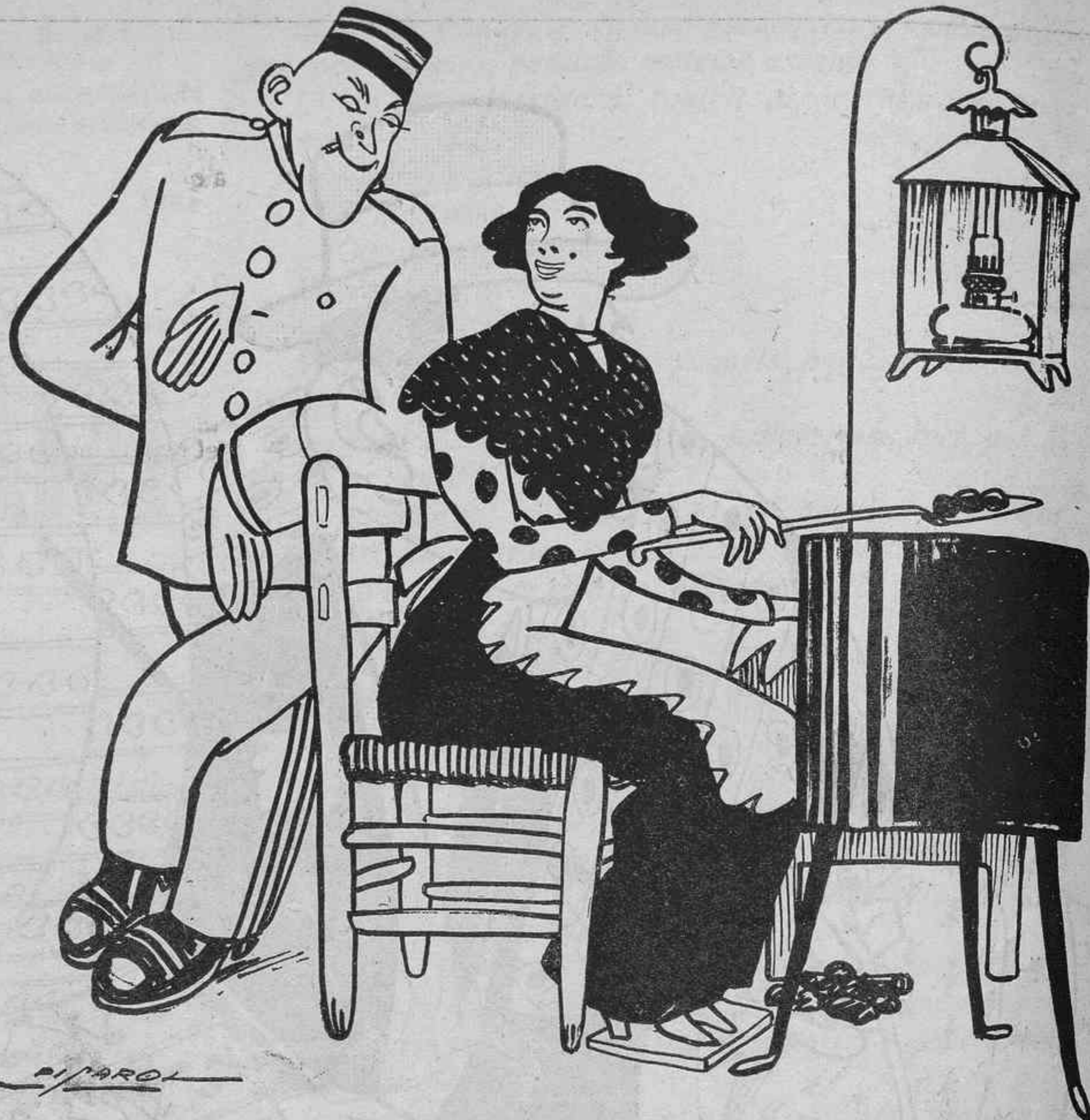
Y que an aquestes botiguetes paieixen ab temps, no hi hà dubte. Hi hà botiguer que, si se'l troba llegint els partes de La Almudaina, no despatxa fins que ha llegit. N'hi han que, aixís que entra un comprador, treuen cadira pera'l comprador y cadira pera'l venedor, y passen tota la tarda tan entretinguts y contents, que acaben per no sapiguer lo que havia de comprar l'un y lo que havia de vendre l'altre. Y n'hi han que són tan endressats, que, quan demanen un gènere, per no haver de desendressar, s'estimen més dirlos-hi que no'n tenen.

Perquè d'ordre sí que n'hi hà, an aquestes tendes de mena íntima. Elles en podran tenir poc, de gènere, però'l que tenen es tan net, tan cuidat y tan curiós, que'ls hi fa pena que se'l enduguin. No vénen res que no maduri, y quan es madur els reca de vendreho. Aixís es que tot se'ls patina, y per això, obgetes y tenda, s'arriben a armonisar tant, que semblen d'una sola pessa.

¡Déu ens lliuri dels grans magatzems, que no posen amor al gènere y se'l treuen del davant ab un menyspreu que fa indignació! Ni saben lo que es veure unes capsas que s'han fet velles a la casa, com els bons vins al celler, ni saben lo que es tenir botiga. Allò no es vendre: allò es despatxar.

Aquí, la tendeta es tan rica, que pensen «¡Si vèns, quedarà vuida!...» y es tan trista una tenda vuida, que, abans no'n treuen un bossí, s'hi pensen, el miren, el defensen, y, quan el comprador pot més que ells y veuen que se'l emporta, els fa tal punyida al cor, que l'anirien a despedir o li tornarien a pendre.

¡Però, es clar que vénen!.. ¡Bé han de viure!.. Y encara que hagin posat la tenda, com qui diu, pera entretenir-se, d'aquest entreteniment en fan bullir aquelles sopes...

EL FLIRT PLEBEU

—Y aral... Però ¿què s'ha cregut, vostè?
—¿Què m'he cregut?... Que, si'm dius que sí, bueno; y que sí, pel contrari, m dones quatre castanyes..., tot això hi sortiré guanyant.

Y això fa que'l petit comers de la tranquila ciutat de Palma, sia un comers sentimental. Vènen per necessitat, però ab certa mandra d'haver de vendre.

XARAU

LICEO.—Després de *Siegfried y Manon*, han posat en escena, al «Liceo», l'òpera del mestre Verdi, *Otello*.

L'interpretació ha sigut un exit pera'l senyor Viglioni-Borghese, bariton d'una veu clara, dolça, emitida sense cap esforç, y pera la senyora Agostinelli, que canta ab una afinació y gust incomparables. L'orquestra, dirigida pel senyor Falconi, molt bé. De *Cavalleria rusticana* més val no parlarne. A no esser la senyora Agostinelli, hauriem vist un escandol dels grossos, car

tenors com aquell, quin nom ni volem recordar, no hauria de permetre el senyor Volpini que's presentessin, puig es exposar-los a les ires del public.

Pagliari, en cambi, fou un exitas. En ell triomfà, d'una manera definitiva, el senyor Viglioni-Borghese, cantantnos un proleg com no es possible somniarlo millor, premiant el public el treball de l'eminent bariton ab una ovació aixordadora.

La senyora Kaftal, el senyor Colazza y demés interprets, bé, com també l'orquestra, que fou dirigida pel mestre Petry.

S'anuncia pera molt aviat el debut del colós Stracciari.

ESPAÑOL.—*L'home de palla*, de l'Ignasi Iglesias.—El divendres de la setmana passada va estrenarse, en aqueix teatre, la comedia en dos actes, de l'Iglesias, *L'home de palla*. Mai com en aquesta ocasió hem sentit una tan grossa repugnancia a oficiar de critics. Varem assistir al teatre ab un desitg violent de que l'obra que anava a representarse fos una obra definitiva, que mereixés totes les nostres alabanses. Sols aixís el nostre judici no hauria sigut titllat de tendenciós y la nostra independencia de critics reconeguda per certa gent.

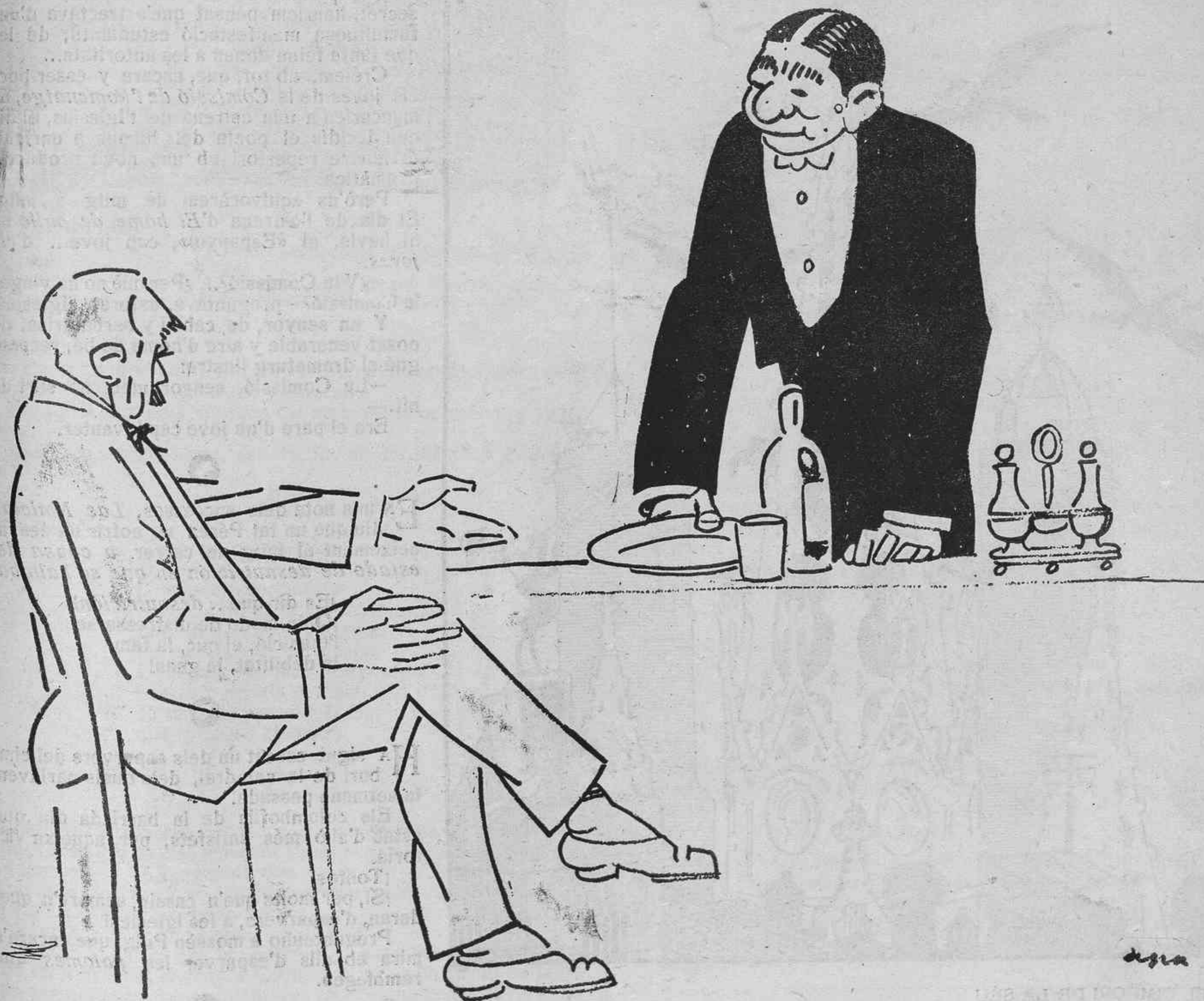
Malgrat tot, l'obra de l'Iglesias no va pas satisfer les nostres exigencies. Això ens ha fet pensar seriament en callar la nostra opinió y donar compte no més de l'exit que, si s'ha de jutjar pels aplaudiments, ha sigut dels més sorollosos de la temporada. No obstant, volem prescindir de l'especial situació en que'l nostre setmanari's troba envers l'Iglesias, procurant dir les coses ab formalitat y sense pedanteria, tal com les sentim. Passar en si-

lenci una obra com *L'home de palla*, que ha merescut les lloances de la majoria dels critics teatrals de la premsa barcelonina, ab algunes honroses y escasses excepcions, equivaldria a declararnos rencorosos; juntarnos al chor d'alabanses, sols per la por del «què diran», tampoc es feina noble, y, enfront d'aquet dilema, preferim exercir nostre sacerdoci—això es un dir—ab la franca resolució del qui té la conciencia neta.

Primerament, cal dir que l'argument de la comedia no correspon al titol. *L'home de palla* es una denominació tècnica, el significat de la qual tots els periodistes coneixem prou bé. Sobre aquet subgete, lo mateix pot escriure's un sainet que fassi esqueixar de riure que una tragedia corprenedora. L'Iglesias no ha fet res d'això; lo trist y lo ridicol que pugui haverhi en el seu petit drama, està en un assumpte de familia que desenrotlla incomparablement millor que'l tipo generic del protagonista. O li han mancat *datos* pera crearlo o l'ha creat depressa, necessitant involucrar una qüestió familiar, que es un altre drama, en el drama que corresponia al titol, quedant aquet segon drama migrat, reduït a dues escenes. Tots els espectadors, sugestionats per un titol, esperen que l'obra s'apoiï ab ell, y el desilusionarlos es el primer mancamet d'un autor.

An en *Dionís*, sense la complicació de la seva familia, l'esser home de palla apenes li causaria altre amoino que l'emigració, la qual fora, pera ell, solzament un cambi de clima, pera seguir gaudulejant y passant miseria.

Ara, tinguent com té una filla del primer matrimoni que tira per mal camí, haventhi *Elena*—figura que no intervé en el dra-

EL BON DEPENDENT

—Fassi'm el favor de retirar aquet plat, que es esquerdat.
—Dispensi, no té cap esquerda. Ho sembla perquè hi hà un cabell enganxat, però... res més.

ma,—y un seu germà, aquets dos fills de la dona d'en *Dionts*, se comprèn que'l mal estar de la família sigui gros, malestar que, sense esser en *Dionts* home de palla, haguera existit de la mateixa manera. Un dualisme d'acció deslligat, que, junt ab la poca consistència dels personatges, fa divagar a l'espectador. D'aquella família complicada y estrambòtica, mai se sab qui es el que té seny ni a qui hem de posar la nostra simpatia.

Quan el pare té d'anarse'n a l'extranger, els bons d'aquella casa fan l'orni pera donarli diners y la filla perduda's mostra despresa y compassiva.

El mateix *Dionts*, l'home de palla, tan aviat apar un ilús com un espavilat, y a voltes fa llàstima y a voltes resulta repugnant. Durant els dos actes, no fem més que assistir a escenes de família, sense que sapiguem de part de qui ens posariem, en cas de demanarnos la nostra intervenció. L'home de palla, entre tant, es una figura secundaria.

El desenllas de *L'home de palla* arriba precipitadament. Se perd un temps preciós, durant els dos actes, en dialègs inútils, y mai se sent l'interès viu que deuria despertar el conflicte, la resolució del qual no'ns interessa coneixer, perque'l sentit comú ja'l dicta.

En resum, sense l'habilitat d'un dramaturg com l'Iglesias sense la sugestió del seu nom consagrat, sense alguna cosa de humà, que flota a estones en l'acció, no era possible l'exit.

Els forts aplaudiments de la concurrència eren aplaudiments incondicionals. Haurien aplaudit sense l'existència de l'obra, sols pera veure a l'Iglesias una vegada més en escena. El talent de l'Iglesias sabrà, sens dubte, fer una altra comèdia més consistent y esperem que aixís sigui pera que's vegi la nostra llealtat.

ESQUELLOTS

PER espai d'unes setmanes ens han atabalat certs diaris parlant-nos de *comissions de joves* que anaven y venien d'un cantó a l'altre, a propòsit d'un homenatge a l'autor de *Flors de cingle*. Llegint aquets solts oficiosos, hauria dit qualsevol que la joventut barcelonina no tenia altra preocupació ni's cuidava de res més que d'enaltir la figura, ja prou gegantesca, de l'autor de *La noia maca*. La Comissió de joves que entén en l'homenatge a l'Ignasi Iglesias... Els joves que organisen l'homenatge a l'Iglesias... La Comissió de joves que cuida de l'homenatge a l'Iglesias... Y sempre lo mateix: Joves per aquí, Comissió y homenatge per allà... De no estar nosaltres en el secret, hauriem pensat que's tractava d'una tumultuosa manifestació estudiantil, de les que tanta feina donen a les autoritats...

Créiem, ab tot, que, encara y esser pocs els joves de la *Comissió de l'homenatge*, no mancarien a una estrena de l'Iglesias, el dia que decidís el poeta dels humils a enriquir el nostre repertori ab una nova producció dramàtica.

Però'ns equivocàrem de mitg a mitg. El dia de l'estrena d'*El home de palla* no hi havia, al «Espanyol», cap jove... d'els joves.

—Y la Comissió?... ¿Per què no ha vingut la Comissió?—preguntava, astorat, l'Iglesias.

Y un senyor, de cabell y barba grisa, de posat venerable y aire d'home de bé, respongué al dramaturg ilustre:

—La Comissió, senyor meu, no surt de nit.—

Era el pare d'un jove capdavanter.

EN una nota dels successos, *Las Noticias* diu que un tal Pérez va sofrir un desvaniment al mitg del carrer, a causa del estado de desnutrición en que se hallaba.

¿Es dir que... desnutrición?
¿Quin modo de disfressarse
l'inanició, el cuc, la fam,
la debilitat, la gana!

HA sigut cassat un dels esparvers del cimbori de la catedral, dels quals parlavem la setmana passada.

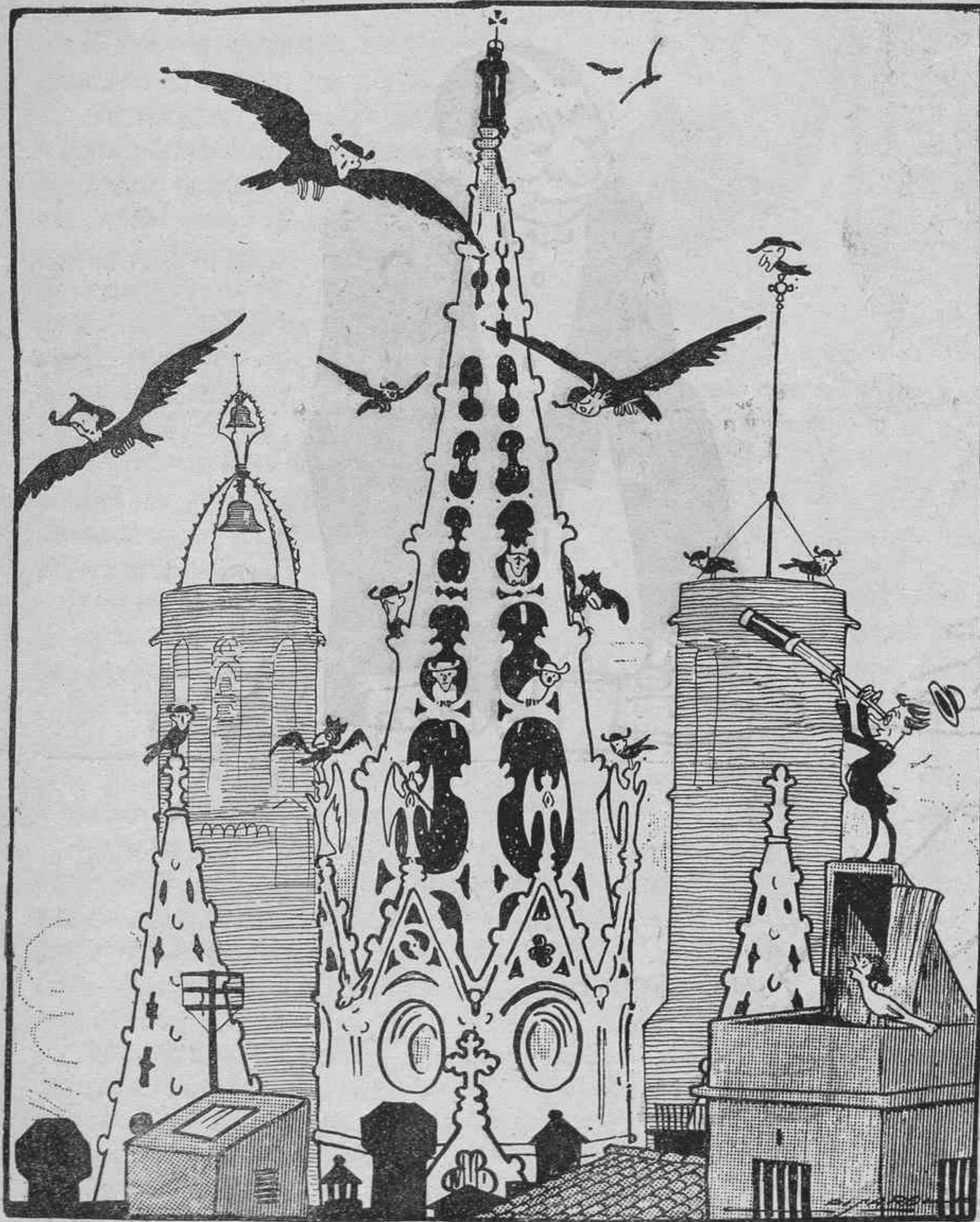
Els colombofils de la barriada diu que estan d'allò més satisfets, per aqueixa victòria.

¡Tontos!

¡Si, per molts que'n cassin, sempre'n quedaran, d'esparvers, a les iglesies!

Pregunteuho a mossèn Puig, que encara's mira ab ulls d'esparver les palomes que ramblegen.

EL comandant de la guardia municipal acaba d'enllestir un nou reglament pera'ls sere-

EL CIMBORI DE LA SÉU

Ab aqueix vol d'esparvers que ha mogut tan rebombori, ara sí que podem dir que estem tocats del cimbori.

LLIBRE NOU

L'autor:—¿Vol que n'hi deixi uns quants, a comissió?
El llibreter:—No; de cap manera. Vostè, en això de les *comissions*, té molt mala fama.

nos: Esperem que l'obra del senyor Mendiola serà un document ab forsa de llei, ben imparcial y equitatiu.

En aquet cas dels serenos cal tenir molta serenitat y estar alerta.

«Serenos y vigilantes», que va dir, un dia, el gran *Eusebio*.

JA s'han estudiat les causes de la puja de la carn. L'eminent economista que l'estudi ha dut a cap, junt ab les causes, exposa els remeis més apropiats. Coneguts ens són, desde ara, causes y remeis del mal. Ja tindrem present el dia que la carn s'abaixarà.

EL senyor Cordillera—recordi's que la setmana passada varem quedar en que es més apropiat aquet nom que'l de Muntañola—va denunciar a l'Ajuntament que un boig, el qual havia estat dotze anys reclòs en un establiment frenopatic, fou empleat fa dos anys a l'escola de sords-muts.

¿Y, això, què té que veure?

Deixant de banda allò tan sapigut de que «boigs fan bitlles», ha de tenir present el senyor Cordillera que, allà ont hi hà tants sabis que bogegen, no es aventurat creure que pugui haverhi un boig ab sabiduria.

**

El propi regidor denuncià també el nomenament de professor

de violoncelo a favor d'un individu que no sab tocar dit instrument.

Y això sí—pera que's vegi la nostra imparcialitat,—això sí que ho trobem una cosa fortament deplorable.

Nomenar professor d'un instrument a un senyor que ni el toca solament, es tenir destrempat el diapasson. ¿No hi hà, dintre'l mateix Ajuntament, individus que toquen el *violoncelo* admirablement?

UN jove, nomenat Canela, se va disparar quatre trets de revolver, enfront del teatre «Nuevo». Al formidable espetec dels trets hi varen acudir els tranzeunts y els guardes, trobantlo perfectament ilès.

Està vist que a un home que's diu Canela totes les coses li han de sortir frustades, fins el suïcidi.

No li queda més remei que ingressar a la «Societat de Tir Nacional».

ELS gossos y els automobils continuen causant llessions y sustos a les criatures y als vells que tranziten pels nostres carrers.

Els uns mosseguen y els altres maseguen. Ab que's complissin les ordenances municipals y's compressin unes noves levites a la guardia urbana, aquesta seria un cos lluit y de forsa utilitat.

**

Y ara que parlem de les levites dels urbans, l'altre dia varem veure'n una que tenia un cert color de llagostí passat, incapas, per si sol, d'exasperar un toro.

Un urbà descolorit es lo menys apropiat pera inspirar respecte. O ferlos anar decents o suprimirlos.

DIU el graciosissim *Boy*, reporter de salons:

«Carmen Cobeña, Ricardo Calvo y Francisco Villagómez, en sus respectivos teatros, siguen triunfando con su arte. Es muy numeroso el público que asiste a sus representaciones.»

¿Què fa, parat, el senyor Sánchez Anido?

¿No deia que castigaria a tots aquells que cursessin notícies exagerades?

AL passar, l'altra tarda, per davant de la ja històrica torre dels Josepets, varem tenir ocasió de veure an en Lerroux fent la seva sibirítica digestió, en la glorieta que dona al Passeig de la Diputació.

¡Perfectament, *don Alacandrol*!

No es el pitjor lloc de sestejar, una glorieta ben poètica, pera un ex-emperador popular.

Ademés...

El qui no pot conquistar la gloria, fa bé de contentarse ab una modesta glorieta.

OLÉ per la conseqüència!

Els senyors de les Societats Econòmiques, varen celebrar la clausura del seu famós Congrés ab un gran banquet al Tibidabo.

Un banquet esplendit que, al menos, valia dos duros el cobert.

¡Molt bé, molt bé, senyors economics!...

Lo que no hi sabem veure es l'economia.

DURANT la primera desena d'aquet mes s'han recullit, pels carrers de Barcelona, la friolera de 384 captaires.

¡Que pobres!

Però hem de considerar que, d'aqueixos 384, no més una quarta part són barcelonins.

¡Que rics!

Antoni López, editor — Rambla del Mig, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, OIm, 8
BARCELONA

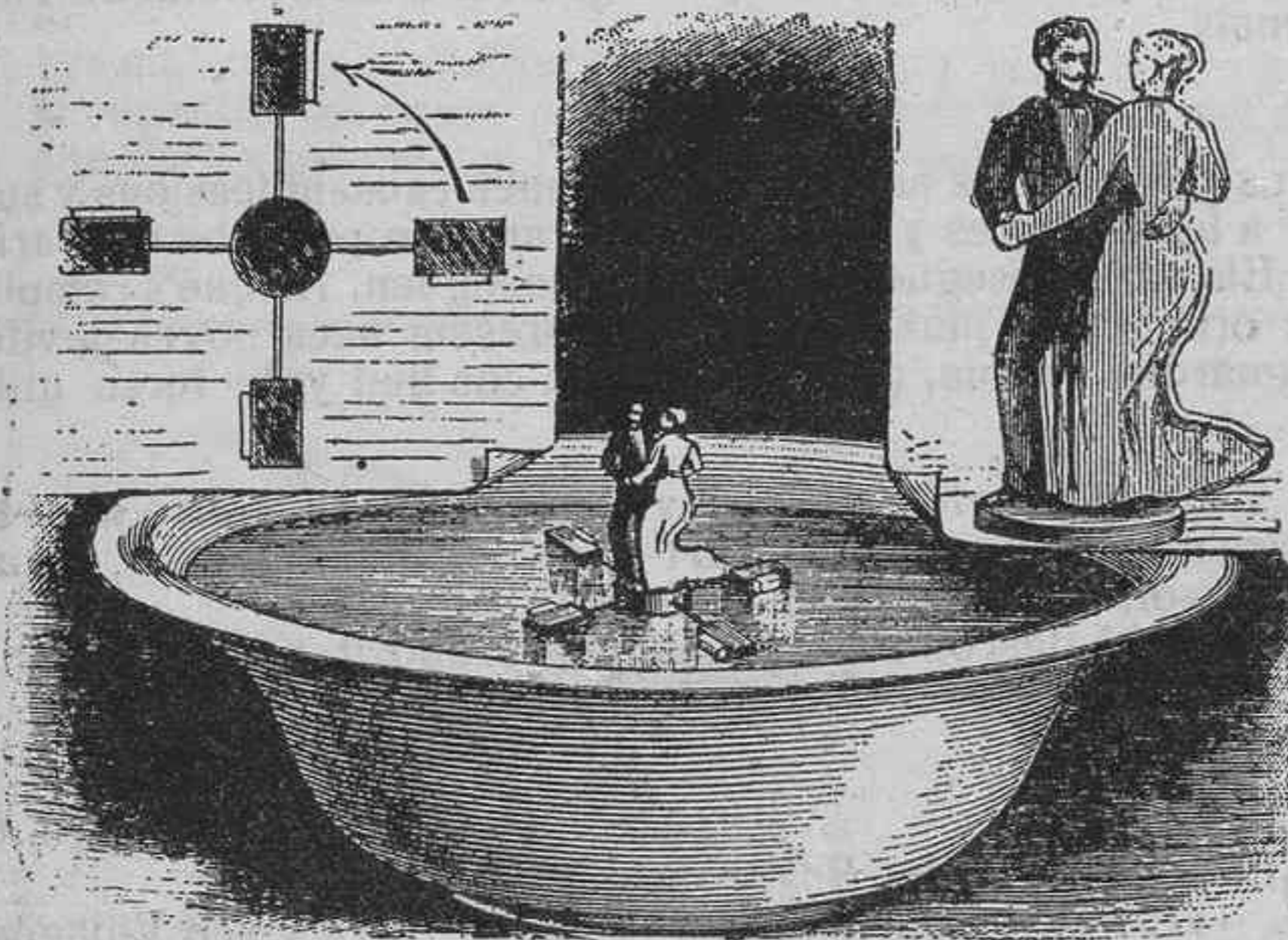
CIENCIAS Y PACIENCIAS

Del calaix d'un sabi

ELS BALLADORS INFADIGABLES

Clavarem quatre agulles, en forma de creu, a un tros de suro, y a cada punta d'aquella hi aplicarem un bossí de cànfora, tal com indica el gravat.

Retallarem dues figuretes de cartró, simulant una parella de dansarins, y les colocalarem damunt del suro. Un cop arreglat l'aparato d'aquesta conformitat, ens procurarem una palangana plena d'aigua y ho deixarem nedar tot plegat damunt del liquid. Als pocs instants, veurem com la parella comença a donar voltes... voltes... voltes..., com si ballés a l'impuls d'un Boston desenfrenat.

UNA DISPESA ORIGINAL

Al carrer de Picadilly, de Londres, hi hà instalada una dispe-sa pera gossos. Conté nombroses dependències y està dotada de personal apte y intel·ligent. El primer gravat representa la recepció d'un gos de casa rica, que es conduït en un automòbil; en el segon s'hi veu a una elegant cambrera de l'establiment fent la *toilette* a dos cadells considerats hostes de primera categoria.

SOLUCIONS als darrers Trenca-caps

A la Xarada I: *Raim*.—A la Xarada II: *Mataró*.—A la Con-versa: *Requetè*.—Al Jeroglific: *Compas d'espera*.

TRENCA-CAPS

XARADES

I

Es, *primera-dos-tercera*, un carrer de Barcelona; poble, *quarta-cinc-darrera*; *prima-tres-dos*, nom de dòna. La *primera* es per' menjar; *hu-dos*, eina de pagès; y, si bé ho vols reparar, *prima-tres*, poble francès. Y ara, per finalisâ, *tercera-quarta*, tenor, y el *total*, que es el millor, es un poble català.

A. B. (a) LO RECTOR DE VALLFOGONA

II

Es un arbre ma *primera*; la *segona*, consonant, y en les *tres-quart* de les cases trobaras el meu *total*.

R. VALLS

III

Es un arbre ma *primera*; ma *segona* es animal; document de mar, *tercera*, y dibuixant el *Total*.

CANARI

TARGETA

E. SOL MONT
CARTER

Formar ab aquestes lletres, degudament combinades, el nom d'un drama català.

V. BORRÁS Y BAIGES

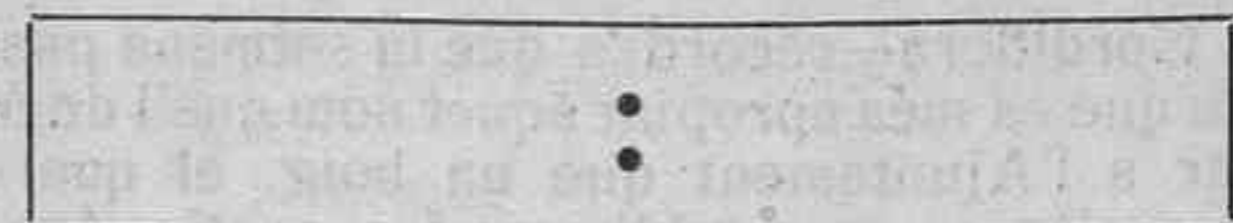
CONVERSA

—¿Que vens del firal, Pepet?
—Sí.
—¿Que has vist al meu oncle?
—¿Quin, en Miquel?
—No, home... El que jo ma-teix t'he dit.

F. PAGÉS

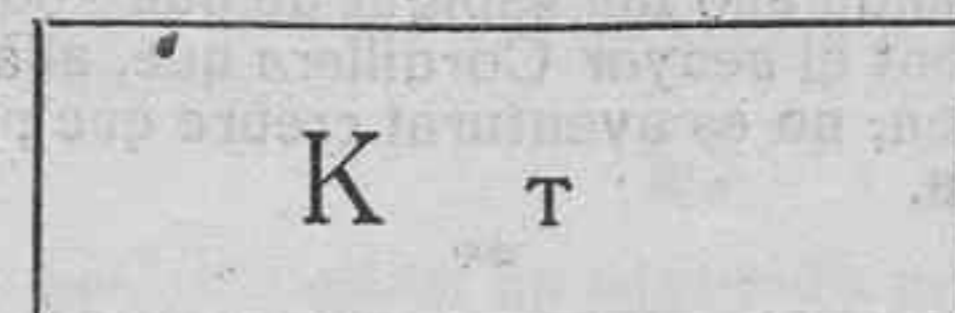
GEROGLIFICS

I

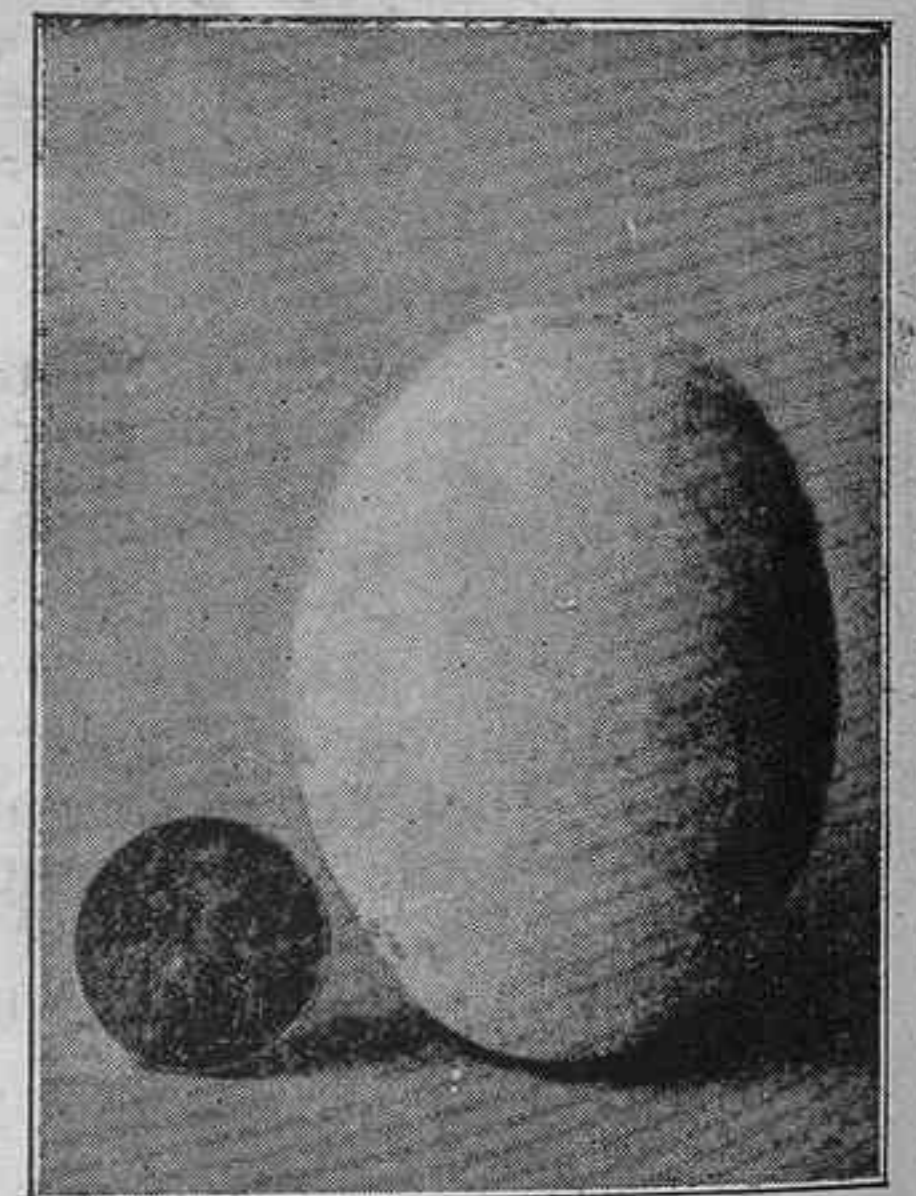
E. LAPEDRA FÁBREGA

II

M. B. F.

L'OU DEL DIA

Fotografia d'un ou, extra-ordinariament gros, que va pondre, no fa gaire, una gallina vulgar, a Colombo. Mi-deix vintiun centímetres y mitg de circumferència y pesa molt més de mitja lliura.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

ANUNCI

D'AQUÍ MOLT POCS DIES

ALMANAC L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERA L'ANY 1913

ELS DIBUIXOS, TOTS DE LO BO Y MILLOR DE L'ART; EL TEXT, TOT DE GENT QUE SAB ONT TÉ LA MÀ DRETA
COBERTA DE L'APA, EN UN GRAPAT DE COLORS
ELS 12 MESOS, DIBUIXATS PER UN XINO
PAPER FABRICAT EXPRESSAMENT PERA L'ALMANAC
LA LLETRA MENUDA Y ATAPAIDA
EL TIRATGE, FET A CASA, AB L'ESMERO DE COSTUM

¡ANY XXV! de sa publicació ¡ANY XXV!

NAPOLEÓN

en la guerra y en la paz

Cien anécdotas famosas de BONAPARTE Ptas. 1

EL AÑO EN LA MANO ALMANAQUE · ENCICLOPEDIA POPULAR
DE LA VIDA PRÁCTICA, PARA 1913

Comprando este popularísimo y útil libro se adquiere
una participación á un billete entero de la

LOTERÍA DE NAVIDAD

PRECIOS	{	Edición económica	Ptas. 1'50
		id lujo	„ 2 (Agotada)

ELS SEGADORS DE POLONIA

Episodi dramatic, d'en JOSEP BURGAS

Preu: 50 centims

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, además, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

DOLORÓS EPISODI DE LA GUERRA

Un gran escamot de turcs, durant la famosa retirada, s' dirigeix a Salzikoz. Allí, els pobres soldats vensuts, que havien passat ja dos dies y dues nits sense menjar, reben la desagradable nova de que en el poble també han acabat les provisions.